

Käsillä olevaa tuotosta varten käyttöni samani Raahen Kauppaklubi ry:n toiminnan asiakirjat , kuten toimintakertomukset pöytäkirjat yms. ovat useiden ajanjaksojen osalta vaillinaisia ja puutteellisia. Tämä vaillinaisuus näkyy tämän sisällöstä ja sen vuoksi annankin tälle nimeksi alla olevan otsikon.

Välähdyksiä Raahen Kauppaklubi ry:n 85vuoden taipaleelta.

Koonnut: Martti Suomela

8.3.2004

Yleistä:

Päätoimittaja Urho Aurion vuonna 1948 laatimassa Raahen kauppaklubin 30-vuotishistoriikissa klubin alkuvaiheista sanotaan seuraavasti: ” Jos klubi-käsite ymmärretään omassa huoneistossa toimimiseksi, on kysymykseen: milloin ensimmäinen klubi Raahen perustettiin? helppo vastata vuoden tarkkuudella.

Jos käsite klubitoiminta laajennetaan nykyisen kaltaiseen yhdistystoimintakäsitteeseen, on vastauksen antaminen vaikeaa, melkein pä mahdotonta. Näin ollen, ensin mainittu käsite on sen vuoksi ainoa , jonka pohjalta voidaan lähteä raahelaisen klubitoiminnan alkua etsimään.”

Päätoimittaja Urho Aurion laatima historiikki kertoo, että ruotsinkielinen, Sällskapsklubben perustettiin vuonna 1882. Mainittakoon tässä Sällskapsklubbenin perustajajäsenten nimet ja tittelit: kauppiaat, Franz Zachris Durchman, Ivar Lars Frieman, Gustav Hällberg, Lennart Lundberg, merikapteeni H.J. Leufstadius, maisteri Abraham Nylander, ja kauppias John Sovelius.

Tämä ruotsinkielinen klubi toimi useassa eri huoneistossa eri puolilla kaupunkia. Näistä myöhemmin lisää. Klubin toiminnan olettaa Urho Aurio olleen samankaltaista kuin vastaavan Oulun klubin, jonka säännöt Oulun läänin kuvernööri on toukokuun 4. 1889 vahvistanut. Kyseisten sääntöjen ensimmäisessä pykälässä sanottiin (U.Aurion suomennos)” Klubin toiminta tähtää jäsenten viihtyisyyteen ja keskinäiseen seurusteluun. Tätä tarkoitusta varten klubi järjestää jäsenilleen mahdollisuuden tutustua sanoma-, viikko- ja ajankohtaisiin aikakauslehtiin, kuin myös shakki- ja biljardipelin harjoittamiseen.”

Suomenkielinen klubi, Raahen Seuraklubi perustettiin, mutta minä vuonna? kysyy Urho Aurio. Hän jatkaa: ”Ensimmäinen Seuraklubin asiakirja, joka on tallessa, on vasta vuodelta 1912 ja muistitieto perustamisajankohdasta on varsin hämärä ja epävarma.

Joka tapauksessa vuonna 1914 helmikuun 12. päivänä saatiin Raatihuoneella aikaan kokous, jossa lyötiin lopullisesti lukkoon jo pitkään valmisteltu

ruotsinkielisen ja suomenkielisen seuraklubin yhdistäminen. Syntyi Raahen Kauppaklubi – Handelsgillet i Brahestad, jolle samassa kokouksessa valittiin viisihenkinen toimikunta laatimaan sääntöehdotus. Ensimmäisen johtokunnan muodostivat: I. Kerttula, H.Stenlund, O.Swanljung, B.Sovio, L.Lundberg, J.P.Saariaho ja J. Loimaranta. Siitä se lähti ja voisimme nyt viettää kyseisen klubin 90-vuotisjuhlaa. Raahen Kauppaklubin toiminta virallisesti, oman nimen pohjalla kauppaklubina alkoi kuitenkin vasta vuonna 1918.

Siitä lähtien Raahen kauppaklubi on, välillä vaisummin, välillä hyvinkin vilkkaasti toiminut tarkoitukseensa pyrkien, silloisten sääntöjen ensimmäisen pykälän kertoman mukaan seuraavasti: ”Raahen Kauppaklubin tarkoituksena on liittää läheisempään yhteyteen paikkakunnalla asuvia henkilöitä siten aikaansaadakseen virkeämpää ja tarmokkaampaa yhteistyötä paikkakunnan kauppa- ja teollisuusolojen kaikinpuoliseksi edistämiseksi, kuin myöskin arvoa antamalla jäsentensä eriäville mielipiteille, valmistaa heille tilaisuutta huvittavaan ja tutunomaiseen seurusteluun klubin omassa huoneistossa.”

Tässä yhteydessä lienee syytä mainita ensimmäisen johtokunnan kokoonpano. He olivat: pankinjohtaja I.Kerttula, pankinjohtaja H. Stenlund, konsuli O.Swanljung, konsuli B. Sovio, kauppias J.P. Saariaho, merikapteeni A. Wihuri ja tehtailija L. Pentzin. Tämä johtokunta toimi kaksi vuotta puheenjohtajanaan pankinjohtaja I.Kerttula.

Kuten aikaisemmasta on käynyt ilmi, on päätoimittaja Urho Aurio aikanaan laatinut ansiokkaan historiikin klubin kolmesta ensimmäisestä vuosikymmenestä ja toimittaja Vesa Hannila myöhemmin jatkanut kirjoittamalla klubin kahdesta seuraavasta vuosikymmenestä, niinikään ansiokkaasti. Molemmat kirjoitukset ovat klubilaisten ja muiden klubin alkuvuosikymmenien toiminnasta kiinnostuneiden saatavissa. Sen vuoksi katson, että ei ole tarpeellista minun tässä toistaa heidän kirjoituksiaan vaan tyydyn poimimaan niistä erinäisiä kohtia ja yritän löytää kerrottavaa noiden mainittujen historiikkien kattaman ajanjakson jälkeiseltä ajalta.

En voi kuitenkaan olla kovin yksityiskohtiin paneutuva, muun muassa siitä syystä, että arkisto- ynnä muu historiikin kirjoittamisen kannalta oleellinen materiaali on kovin puutteellinen, etenkin 1980-luvun, mutta varsinkin 90-luvun osalta. Toiseksi, tehtävän kannalta tiukahko aikataulu ei anna mahdollisuuksia syvällisempään tutkimukseen.

Toimipaikat ja remontit

Ruotsinkielisen klubin väki aloitti kokoontumisensa määräiltöina mamselli Charlborgilta vuokratussa huoneessa, Kirkkokatu 13. Jäsenmäärän kasvaessa tarvittiin suurempi kokoustila. Se löytyi kirjakauppiaan leski Sundströmin talosta Brahenkatu 18:sta. Kesäkuun 1. päivänä 1884 tapahtui

Sällskapsklubbenin kaksi vuotta kestäneen toiminnan aikana jo kolmas muutto. Nyt mentiin merikapteeni Lindmanin taloon, Kauppakatu 39.

Jäsenmäärä kasvoi edelleen ja vaati isommat tilat. Neljäs toimipaikka löytyi henkikirjoittaja Markkasen talosta Kirkkokadulla (ent. srk-talo, nyk./ent. polkupyörökauppa ja tuleva uusi srk-talo)

Suomenkielisen klubin toimitiloista ei Urho Aurion kirjoittamasta historiikista löydy tietoa. Sen sijaan, klubien yhdistymisen myötä syntyneen Raahen Kauppaklubin toiminta lähti tässä mielessä vauhdilla käyntiin. Uuden klubin ensimmäisessä kokouksessa johtokunta saattoi ilmoittaa ostaneensa klubille oman talon.

Perustavan kokouksen aikana klubi toimi vuokratiloissa Almgrenin, myöhemmin Jakkulan talossa, Kirkkokatu 15, johon se oli muuttanut Georg Soveliuksen talosta Pekkatorin varrelta (Kiesvaaran talo)

Ihan ikioma talo sijaitsi Brahenkatu (silloinen Pakkahuoneenkatu) 20:ssa. Myyjä oli rouva Aurora Valkonen.

Vuoden 1921 alussa löytyi ostaja ensimmäiselle omalle toimitilalle ja uusi ostettiin Rantakadun varrelta. Myyjänä, luultavasti omistajan edustajana, oli pankinjohtaja I. Kerttula. Se oli hyvä paikka meren äärellä ja poissa kaupungin maaseudun puoleisesta laidasta. Seuraavana vuonna johtokunta ryhtyi suunnittelemaan talon kunnostusta klubin tarkoituksia vastaavaksi, sanottuaan irti talossa silloin asuneen tullinhoitaja G. Swanljungin. ja teettikin remontit rakennusmestari J. Nummelalla.

Seuraava korjaustyö tehtiin (teetettiin) vuonna 1928, jolloin korjattiin piharakennuksia, talon kaivo sekä ulkokatto. Vuonna 1932 saatettiin taloudellisen tilanteen parannuttua ryhtyä suunnittelemaan ”kiinteistön ja klubihuoneiston sisustuksen kipeästi kaipaamia korjauksia ja kohennuksia.” Korjauksia jatkettiin seuraavana vuonna (piharakennukset) sekä vielä vuonna 1935, jolloin parantuneen taloudellisen tilanteen vuoksi voitiin rakentaa päärakennuksen kivijalkaan uusi hyvä kellari, korjata kalustoa ja hankkia uutta.

Sodan jälkeen, ns sotakorvausvuosien aikana vireä teollinen elämä heijastui myös klubin piirissä vilkkaana ja tuottoisena ajanjaksona. Niinpä klubi kesällä 1948 uskaltautui käymään käsiksi laajoihin uudistus- ja kunnostustöihin: takka, kaivo, vesikaton korjaus valaisimien ja verhojen uusiminen, vanhojen kalusteiden uusiminen. Erityisen mainittava on lahjoitustyö, jonka taiteilija Leo Heng suoritti maalamalla molempien peräkabinettien päätyseiniin paikkakunnan elämää luotaavat kauniit freskomaalaukset.

Uusien tilojen valmistuttua vietettiin klubin 30-vuotisjuhlaa. Juhlahumun hälvettyä huomattiin tehdyissä korjaustöissä virheitä ja vikoja. Toimittaja Vesa Hannila omassa historiikin osassaan mainitsee leikkisästi, että uusi kaivo oli kuiva, mutta sen sijaan remontoitussa kellarissa oli kosteutta liiankin kanssa. Rautaruukin kaupunkiin tulon mukana toiminta vilkastui ja talous koheni. Oli aika ja mahdollisuus jälleen remontteihin. Vuonna 1963 korjattiin

peräkabinetteja ja myöhemmin rakennettiin uusia kabinetteja, korjattiin kellaritiloja, korjattiin salia ja kirjastoa sekä kunnostettiin klubin vanhaa osaa, jonne muun muassa rakennettiin uusi ”messibaari”. Suunnittelusta vastasi rouva Eeva Merenmies.

Elo-syyskuussa 1973 suoritettiin klubin huoneistossa huomattava korjaustyö. Pääpaino remontissa oli keittiön modernisoinnissa sekä ison salin ja eteisen maalauksessa sekä valaistuksen parantamisessa, kerrotaan toimintakertomuksessa vuodelta 1973.

Klubirakennuksen ollessa vuokrattuna ja sen jo ennestään huonon kunnon pahennuttua tarve suurehkolle remontille oli ilmeinen ja välttämätön jotta klubitoiminta voisi rakennuksessa uudelleen käynnistyä. Toiminta oli ”evakkoaikana” luonnollisesti hiljaista ja vaatimatonta, lähinnä sääntömääräisten kokousten läpiviemistä. Kokouksia pidettiin useassakin paikassa, mutta pääosin hotelli Tiiranlinnassa. Korjaustyöt teetettiin vuoden 1982 aikana ja klubi sai uudistuneet ja nykyaikaiset kokoontumistilat.

Lisää remontteja ja laajennuksia sekä kalustojen uusimisia on tapahtunut aivan viime vuosikymmeninä ja vuosina, milloin klubin, milloin ravintoloitsijan toimesta.

Uuden vuosituhannen alussa ravintoloitsija teetti korjauksia ja huonejärjestelyjä joiden ansiosta ravintolan yleisilme on selvästi uudistunut. Näkyvin muutos oli uuden pihapation rakentaminen.

Jäsenistö

Muutama sana kauppaklubin jäsenistöstä kautta aikojen.

Kuten ensimmäisten johtokuntien kokoonpanosta huomaa , jäsenet olivat liike-elämän ja sitä sivuavien alojen edustajia. Sotavuosina jäseninä oli myös paljon upseereita. Myöhempien aikojen, etenkin 1960-luvun ja sen jälkeisten vuosien kuluessa jäsenistön kuva on monipuolistunut painotuksen kuitenkin ollessa liike-elämän ja teollisuuden edustajien harteilla.

Varsinkin 70-luvulta alkaen aina näihin päiviin saakka jäsenistön ryhmäkuvassa paikkansa ovat löytäneet myös eri tieteenalojen, kuten lääketieteen, oikeustieteen ja kasvatustieteen edustajat.

Poliittisesti tarkastellen on painopiste kaiken aikaa ollut puoluepoliittisen kartan keskiviivan oikealla puolella. Poliittista suvaitsevaisuutta on kuitenkin ilmennyt jo klubin varhaishistoriassa, josta esimerkkinä kerrottakoon seuraava päätoimittaja Urho Aurion kirjoittamasta historiikista lainattu kohta: ”Tässä samassa kokouksessa, jossa valtiollisista vaaleista keskusteltiin, esitti tohtori K.Levon, että klubille olisi tilattava myös vasemmiston lehtiä. Ehdotusta kannatettiin ja seuraavassa viikkokokouksessa päätettiin, että klubille tilataan vasemmistopuolueiden lehtinä Helsingin Sanomat ja Kaleva.” Eivät tunnu kovin vasemmistolaisilta nykykäsityksen mukaan.

Perinteisesti kauppaklubeja ja –seuroja pidetään (ja Raahessakin pidettiin vuoteen 1964 saakka) miehisinä linnakkeina. Paikkana, jossa , (kuten toimittaja Vesa Hannila omassa historiikin osassaan maalailee) päivän aherruksesta väsynyt liikemies on hetkeksi voinut rentoutua klubitulissa keskustellen ystäviensä kanssa muistakin kuin oman alansa kysymyksistä ennen kuin menee kotiin perheensä pariin.”

Mitä merkillistä tapahtui Raahessa vuonna 1964? Silloin päätettiin hyväksyä ja hyväksyttiin Raahen Kauppaklubin jäseneksi rouvat Erkkilä, Meriläinen ja Paavolainen.

Asia tuli uudelleen ajankohtaiseksi neljä vuotta myöhemmin, jolloin kauppaklubin vuosikokous 26.3. 1968 hyväksyi klubin jäseneksi rouvat Haapala, Päivärinta, Saloniemi ja Suorsa.

Sen koommin, eli lähes 40 vuoteen ei aiheeseen ole miesjäsenten helpotukseksi (otaksun) tarvinnut palata, kunnes vuoden 2000 loppupuolella aihe nousi jostain minulle tuntemattomasta syystä jälleen esiin. Mutta kauppaklubin syyskokouksessa tuona mainittuna vuonna kokouksen 8. pykälään kirjattiin seuraavaa: ” Jäsen Seppo Jussila esitti, että seuraavan kerran naisjäsenen ottamisesta Raahen Kauppaklubi ry:n jäseneksi keskustellaan vuonna 2056.”

Klubin jäsenmäärä on vuosikymmenten aikana vaihdellut huomattavastikin.

Perustamisvuodenlopulla jäseniä oli 43, mutta nousi sitten jatkuvasti vuosi vuodelta. Tällä vauhdilla jäsenmäärä oli vuoden 1919 alussa jo 73.

Suurimmillaan jäsenmäärä on käväissyt yli 200:ssa, mutta on yleensä vaihdellut sadan jäsenen molemmin puolin. .

Klubitoiminta ja talous

Aikaisemmin mainitsemani klubin sääntöjen 1. pykälän kuvailemaa klubin tarkoitusta alettiin toteuttaa vilkkaasti. Varsinaisia klubikokouksia pidettiin aluksi joka viikko, aina lauantaisin, kertoo Urho Aurion laatima historiikki. Myöhemmin vauhti hiljeni. Kokouksien osanottajamäärä väheni ja kokouksien väliajat pitenivät. Omaan Rantakadun kiinteistöön pääsy vilkastutti taas toimintaa

Yhdistystoiminta ja talous ovat kahdella tapaa kytköksissä toisiinsa. Kun talous on hyvällä mallilla, on toimintakin vilkasta ja monipuolista ja toisaalta kun toiminta on tehokasta voi talouskin paremmin. Tosin kauppaklubien tapaisissa yhdistyksissä toiminta ei vilkkaimmillaankaan välttämättä ole taloutta kohentava.

Näin on ollut ja on myös Raahen Kauppaklubin tilanne, koska toiminta ei ole tuottavaa. Tulot perustuvat jäsenmaksuihin sekä ravintolatoimintaan, joka ei kaikin ajoin ole ollut klubille edullista.

Klubin talous on ollut, kuten yhdistyksissä yleensä, aikamoista aaltoliikettä, jossa aallon pohja on ollut aallon korkeutta suurempi ja näin aiheuttanut

jäsenistölle päänvaivaa, jopa kyllästymistä. Tästä esimerkkinä kertoo toimittaja Vesa Hannila vuoden 1953 tapahtumista seuraavaa: ”Ruona Oy:n konkurssin jälkeen oli klubin talous ajautunut todella heikoksi ja väsyneenä jatkuvaan talouskriisiin ja suuriin mieskohtaisiin laina- ja vekselitakauksiin klubin johtokunta päätti erota ja jättää paikkansa ylimääräisen klubikokouksen täytettäväksi.”

Tällaisia talouden aallonpohjia on sattunut aika ajoin ja taas valoisampia jaksoja, jolloin talous on kohentunut niin, että muun muassa kiinteistöä on voitu korjata ja laajentaakin.

Yhden tällaisen aallonpohjan aikana 1970-luvun alussa, johtavassa asemassa olevien jäsenten voimat alkoivat siinä määrin uupua, että vakavasti harkittiin klubikiinteistön myymistä ja toiminnan siirtämistä muihin tiloihin. Lopulta päädyttiin kuitenkin vuokraamaan kiinteistö liikemies Hannes Reivoselle. Varmaankin välttääkseen väsymisen toistuviin talousongelmiin alkoivat klubilaiset etsiä jonkinlaista ulospääsyä tilanteesta. Niinpä sitten elokuussa 1982 perustettiin huolellisten valmistelujen ja suoritettujen koe-osakemerkinnän jälkeen Raahen Kauppaklubin Kannatus oy, jonka osakepääoma oli kokonaan merkitty Raahen liike- ja teollisuuselämän edustajien toimesta. Ehdotuksessa yhtiöjärjestykseksi sen toimialasta sanotaan seuraavaa: ”Yhtiön toimialana on vuokraoikeuden nojalla hallita Raahen Kauppaklubi ry:n Raahen kaupungin 3. Kaupunginosan korttelissa n:o 9 omistamaa tonttia n:o 2. ja tontilla sijaitsevia rakennuksia sekä vuokrata mainittu kiinteistö kokonaisuudessaan tai osaksi edelleen kolmannelle. Yhtiön tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa.”

Kannatus oy toteutti sitten aikaisemmin mainitun ison vuonna 1982 tehdyn klubihuoneiston remontin.

Kerran aikaisemminkin on klubin historiassa turvauduttu lähes vastaavaan toimenpiteeseen. Nimittäin vuonna 1924 päätti klubin vuosikokous valita johtokunnan rinnalle toimimaan ns talousvaliokunnan, johon tulivat valituiksi K. Loveson, V. Mäkinen ja V.A. Lindholm. Uusi elin toimikin radikaalisti ja ehdotti kahden arvokkaan maton sekä pianon myymistä. Matot myytiin, mutta piano jäi, vaihtuakseen vuonna 1968 uuteen, Lauter-merkkiseen soittopeliin. Toiminta oli, kuten alussa mainitsin, tavallista klubitoimintaa kokouksineen biljardi- ja korttipeli-iltoineen, mutta muutakin oli..

Urho Aurio kirjoittaa: ”Pieni klubi pystyy harvoin ja harvoissa tapauksissa olemaan edelläkävijänä koko maasta kyseen ollen. Kuitenkin ainakin yhdessä tällaisessa tapauksessa voi Raahen Kauppaklubi omistaa itselleen ansion.

Vuoden 1936 keväällä 28.3. järjesti klubi jäsenilleen ensimmäiset hiihtokilpailut, jotka järjestettiin Pitkänkarin maastossa. Matka oli kuusi kilometriä ja keli sangen nuoskainen. Idea hiihtokilpailuista oli klubipiireissä uusi ja tiettävästi ennen käyttämätön. Siitä on todisteena muun muassa Kauppalehden asiaan kiinnittämä huomio kirjoittaessaan: Havaitsen aikalaisemme Raahen Seudun noteeraavan erään urheilutapahtuman, joka on esimerkiksi ottamisen arvoinen.

Viime lauantaina pani Raahen Kauppaklubi toimeen jäsentensä väliset hiihtokilpailut yleisessä ja ikämiessarjassa 5 kilometrin (väärin: 6 km) matkalla, eikä niinkään huonoin tuloksin Tämä hiihtokilpailutraditio jatkui useiden vuosikymmenten ajan, mutta kuihtui lopulta olemattomiin joskus 1970-luvun aikana.

Toinen valtakunnallistakin huomiota herättänyt klubitoiminnan harvinaisuus lienee jo aikaisemmin mainitsemani naisten ottaminen klubin jäseneksi.

Viime vuosien, lähinnä 1990-luvun vuosina, toiminnan erikoisuus on ollut niin sanottu kokkikurssitoiminta, joka saavutti melkoisen suosion ja houkutteli toimintaan paljon klubin jäseniä. Samoin kuin pari kertaa vuodessa järjestetyt lohisoppaillatsut.

Klubitoiminnan ajattomuutta kuvaa mielestäni hyvin vuoden 2001 vuosikokouskutsussa puheenjohtaja Arto Murtovaaran sanat, joita lainaan tähän: ”Arvoisat klubiveljet. Tämä syyskokouksemme on monessakin mielessä historiallinen. Miksi historiallinen? Siksi, että klubin menneisyydessä on useaan otteeseen toistunut tietty samankaltainen kuvio, jonka edessä olemme jälleen kerran. Luin vuoden 1970 toimintakertomuksesta, että silloinen puheenjohtaja, apteekkari Jouko Kallasvuo kieltäytyi jatkamasta, koska yhdistyksen taloudellinen tilanne oli niin tiukka. Pöytäkirjasta käy ilmi, että ongelma juonsi pitkälle ravintolatoiminnasta. Nyt olemme taas siinä tilanteessa, että ravintolatoimintaa kiinteistössämme harjoittava yhtiö on ajautunut vaikeuksiin, jotka heijastuva klubin talouteen.”

Toisaalla samaisessa kutsukirjeessä Arto Murtovaara kirjoittaa näin: ”Raahen Kauppaklubi ry on paikallinen instituutio, jonka merkitys nykyaikana on enemmänkin kulttuurinen: perinteitä, traditiota ja tietynlaista ylpeyttä säilyttävä. Yrittäkäämme huolehtia siitä, että tulevaisuuskin lupaa meille yhdessäoloa, sopan ja parempina aikoina toivottavasti myös menestyksekkäiden kokkiklubien ja muun klubihenkeen sopivan toiminnan muodossa.”

kiitos

Klubin puheenjohtajat:

1918 – 1920 I Kerttula

1921.....L. Pentzin

1922.....K Loveson

1923V. Roihu

1924 – 1925 K.W.Ribacka

1926V.Roihu

1927.....J.Andersson

1928 – 1929 I. Vuorinen

1930.....H. Murto

1931 – 1942 N. Jussila
1943 – 1950 E. Oesch
1951 – 1954 L. Kankaanrinta
1955 – 1960 Osmo Soinio
1961 – 1966 Arvo Tenkanen
1967 - 1969 Martti Merenmies
1970 - 1971 Jussi Larsson
1972 - 1974 O.J. Kuutila
1975 - 1976 Arto Levanto
1977Armas Kallio
1978 Martti Eskola
1979 – 1982 Mikko Jutila
1983 - 2000 Martti Nousiainen
2001 2003 Arto Murtovaara
2004Antti Silvennoinen